

Zwemlesaanbieders 2017

Corry Floor

Zwemlesaanbieders 2017

Nulmeting kenmerken van zwemles en opinie van de zwemlesaanbieders

Als onderdeel van het project NL Zwemveilig

Corry Floor

m.m.v. Koen Breedveld, Jarno Hilhorst en Titeke Postma

NL Zwemveilig

Deze publicatie maakt onderdeel uit van het project NL Zwemveilig. NL Zwemveilig richt zich op het verzamelen van bestaande en nieuwe kennis over leren zwemmen om de zwemveiligheid van de Nederlandse bevolking op een zo hoog mogelijk niveau te krijgen. NL Zwemveilig wordt namens de zwembranche gecoördineerd door Nationaal Platform Zwembaden | NRZ en wordt ondersteund door het ministerie van VWS.

Mulier Instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

*Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut*

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Methode	8
1.3	Leeswijzer	8
2.	Zwemlesaanbieders in Nederland	9
2.1	Leszwemmen in Nederland	9
2.2	Type zwemlesaanbieder	10
3.	Kenmerken accommodatie	13
3.1	Type zwembad	13
3.2	Bassins	13
3.3	Gebruikers accommodatie	15
4.	Kenmerken van de zwemles	17
4.1	Diplomalijn	17
4.2	Frequentie en lesduur	18
4.3	Materialen	19
4.4	Groepsgrootte	21
4.5	Startleeftijd	22
4.6	Leerlingvolgsysteem	22
5.	Opinie zwemlesaanbieders	25
5.1	Opinie over zwemveiligheid	25
5.2	Opinie over de zwemles	26
5.3	Opinie over contact met ouders	28
5.4	Toekomstverwachtingen	29
6.	Samenvatting	31
	Referenties	33
	Bijlage 1. Onderzoeksverantwoording	35

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2016 is het project NL Zwemveilig gestart. Het project richt zich op het verzamelen van bestaande en nieuwe kennis over leren zwemmen om de zwemveiligheid van de Nederlandse bevolking op een zo hoog mogelijk niveau te krijgen¹. NL Zwemveilig wordt namens de zwembranche gecoördineerd door het Nationaal Platform Zwembaden | NRZ² en wordt ondersteund door het ministerie van VWS. Dit onderzoek naar zwemlesaanbieders maakt deel uit van dit project.

Binnen het project NL Zwemveilig heeft het Mulier Instituut de rol toegewezen gekregen om verschillende doelgroepen te monitoren om meer te weten te komen over het zwemonderwijs in Nederland. In deze rapportage staan de zwemlesaanbieders centraal. Eerder is al onderzoek gedaan onder scholen, gemeenten en de Nederlandse bevolking op het gebied van zwemveiligheid (Floor, 2016; Floor, 2017). Het onderzoek onder zwemlesaanbieders vormt hier een aanvulling op. Zwemlesaanbieders zijn een belangrijke doelgroep door hun centrale rol in het ontwikkelen van zwemvaardigheid bij kinderen. Zwemvaardigheid vormt een belangrijk onderdeel in de zwemveiligheid van een kind. Maar zwemveiligheid bestaat uit meer dan enkel zwemvaardigheid. Om zwemveilig te zijn in een situatie spelen persoonlijke factoren (waaronder zwemvaardigheid), omgeving en de activiteit waar het om gaat mee. Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te geven in de zwemles in Nederland en de zwemlesaanbieders aan het woord te laten over hun visie op zwemveiligheid.

Zwemlesaanbieders in Nederland zijn geen uniforme groep. Hoewel de meeste kinderen in Nederland hun zwemdiploma's behalen bij een zwembad, bieden ook veel zwemscholen en verenigingen zwemles aan. Daarnaast zijn de zwemlesaanbieders aangesloten bij verschillende organisaties die diploma's uitgeven zoals NPZ|NRZ, KNZB, Optisport en ENVOZ. Of zij kiezen om een eigen diploma uit te geven. De overheid heeft hier geen regels voor gemaakt en zwemlessen zijn in deze markt divers georganiseerd. Dit onderzoek wil meer zicht geven op hoe het zwemonderwijs in Nederland is georganiseerd. Nadeel van het ontbreken van uniformiteit is dat het een uitdaging is om alle verschillende zwemlesaanbieders in het onderzoek te bereiken.

Het thema zwemlesaanbieders is nog niet vaak onderwerp van onderzoek geweest. Eerder onderzoek op dit gebied is onder andere gedaan door Van der Werff en Van Es (2016). Zij onderzochten zwemlesaanbieders aangesloten bij NPZ|NRZ. Dit onderzoek heeft zich voornamelijk gericht op het ABC-diploma. Uit het onderzoek volgt dat bijna alle aanbieders het volledige zwem-ABC aanbieden. In de meeste gevallen wordt één keer per week zwemles gegeven. Daarnaast is met name ook naar startleeftijden gevraagd. Een ander onderzoek komt uit 2012, toen het Mulier Instituut de zwemmonitor heeft uitgezet. In deze monitor is vooral ingegaan op de karakteristieken van de zwembaden, maar ook op het type zwemlesaanbieder en de standplaats van de aanbieder (Van der Werff & Breedveld, 2013). Op basis van dit onderzoek werd onder andere geconstateerd dat Nederland in 2012 ongeveer 1200 zwemlesaanbieders telde. Verder werd in het onderzoek stilgestaan bij de kosten van zwemles en wachtlijsten voor zwemlessen. Naast het Mulier Instituut hebben ook andere partijen onderzoek gedaan naar zwemlesaanbieders. In het voorjaar van 2017 heeft RTL Nieuws een kleine enquête uitgevoerd

¹ Meer informatie over het project is te vinden op: www.nlzswemveilig.nl.

² Vanaf 1 januari 2018 kent NPZ|NRZ een nieuwe naam: Nationale Raad Zwemveiligheid.

onder ruim 500 zwemlesaanbieders. Uit dit onderzoek kwam onder andere naar voren dat het merendeel van de zwemlesaanbieders een startleeftijd van 4 jaar kent (68 procent) en dat drie kwart van de zwemlesaanbieders een wachtlijst van langer dan drie maanden heeft (RTL Nieuws, 2017).

Het huidige onderzoek, op basis van een vragenlijst die in het voorjaar van 2017 onder zwemlesaanbieder is uitgezet, vormt een aanvulling en uitbreiding op de eerdere onderzoeken die zijn gedaan. Dit onderzoek kent een ruime onderzoeksgroep waarin meerdere typen zwemlesaanbieders zijn benaderd die verschillende diploma's aanbieden. Daarnaast is dieper dan in de meeste hiervoor genoemde onderzoek ingegaan op diverse aspecten van de zwemles en op de opinie van de zwemlesaanbieders. Het onderzoek vormt een startpunt voor verdere monitoring van deze doelgroep.

1.2 Methode

Voor de uitvoering van het onderzoek is gebruikgemaakt van een online enquête. De vragenlijst voor deze enquête is opgesteld door het Mulier Instituut en professionals uit het veld hebben meegelezen en input gegeven om de vragenlijst te verbeteren. In het voorjaar van 2017 heeft het Mulier Instituut de vragenlijst uitgezet onder 1256 aanbieders met behulp van e-mailadressen verkregen via de KNZB, NPZ|NRZ en ENVOZ. Dit zijn de grootste partijen in het veld en hebben hun medewerking toegezegd. Van de 1256 zwemlesaanbieders die zijn benaderd, hebben 372 zwemlesaanbieders de vragenlijst (bijna) volledig ingevuld. De respons voor dit onderzoek ligt hiermee op bijna 30 procent. In bijlage 1 wordt in de onderzoeksverantwoording uitgebreider op deze respons ingegaan.

1.3 Leeswijzer

De rapportage van het onderzoek is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 is informatie te vinden over de taken van de overheid en andere partijen ten behoeve van de zwemles in Nederland en wordt meer uiteengezet over de verschillende typen zwemlesaanbieders. Na hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de uitkomsten van de enquête. In hoofdstuk 3 wordt inzicht gegeven in de accommodaties waarin zwemles wordt gegeven. Hoofdstuk 4 richt zich op de kenmerken van een zwemles. In hoofdstuk 5 wordt de beleving van zwemlesaanbieders gepeild op basis van verschillende stellingen over zwemveiligheid, zwemles en contact met ouders. Tot slot volgt in hoofdstuk 6 een samenvatting en conclusie van het onderzoek.

2. Zwemlesaanbieders in Nederland

In de inleiding werd al gerefereerd naar de veelheid aan verschillende aanbieders die in Nederland zwemles geven en de verschillende organisaties die zwemdiploma's aanbieden. Om meer inzicht te geven hoe zwemles in Nederland is georganiseerd, zal in dit hoofdstuk eerst worden ingegaan op hoe leeszwemmen in Nederland is geregeld. Vervolgens zal meer inzicht worden gegeven in het diploma-aanbod en de verschillende soorten zwemlesaanbieders in Nederland.

2.1 Leszwemmen in Nederland

De Rijksoverheid kent geen wettelijke taak om te voorzien in de zwemvaardigheid van kinderen. De overheid geeft aan dat de ouder verantwoordelijk is. Wel kunnen gemeenten zelf beleid maken op het gebied van zwemvaardigheid. In 2016 heeft het Mulier Instituut vanuit het project NL Zwemveilig geconstateerd dat ruim 50 procent van de gemeenten beleid heeft op het gebied van zwemvaardigheid (Floor, 2017). De inhoud van dit beleid kan verschillen en kan bijvoorbeeld zaken als schoolzwemmen of vangnetregelingen voor zwemvaardigheid bevatten. Dit zijn regelingen waarin geld wordt toegekend aan bepaalde groepen die in zwemvaardigheid achterblijven. Hier worden zwemlessen soms deels en soms volledig vergoed door de gemeente. Het beleid op dit gebied wordt per gemeente bepaald. Wel zijn er enkele landelijke instanties en regelingen waar gemeenten mee kunnen samenwerken of die kunnen worden ingezet om subsidie op zwemles te krijgen. Dit zijn bijvoorbeeld het Jeugdsportfonds, Stichting leergeld en in sommige gemeenten kan via de Bijzondere Bijstand zwemles gesubsidieerd worden (Jeugdsportfonds, z.j.).

In 1984 is NPZ|NRZ opgericht, op initiatief van de overheid, om toe te zien op de kwaliteit van de zwembranche. NPZ|NRZ is een stichting met vertegenwoordigers uit de branche die zitting nemen in het bestuur. Zij zien toe op de kwaliteit van het zwemonderwijs, zwemveiligheid en zwemvaardigheid. Dit doen zij door het uitgeven van de Nationale Zwemdiploma's³ en bijvoorbeeld door een gedragscode zwembranche te hebben opgesteld⁴.

De basis van de diploma's die NPZ|NRZ aanbiedt, bestaat uit het Zwem-ABC. Het ABC-traject wordt sinds 1998 aangeboden. Zwembaden die de NPZ|NRZ ABC-diploma's aanbieden, worden gecontroleerd op kwaliteit van het diplomazwemmen naar de richtlijnen die zijn opgesteld in de Bepalingen, Richtlijnen Examenprogramma's Zwemdiploma's (BREZ). Hoe de zwemles wordt uitgevoerd en welke lesmethode wordt gehanteerd, is voor eigen invulling van de zwemschool. Sinds 2014 is NPZ|NRZ verder gegaan in de kwaliteitscontrole door het invoeren van de Licentie Zwem-ABC. Deze licentie moet ouders van kinderen op zwemles duidelijkheid geven dat de zwemlesaanbieder die over een dergelijke licentie beschikt, volgens de nieuwste kwaliteitsstandaarden in de zwembadbranche handelt. Hier wordt onder andere extra gecontroleerd op het voldoen aan wet- en regelgeving, bezitten van Verklaring Omtrent Gedrag, werken volgens de Gedragscode Zwembranche, opleiding zwemlesgevers,

³ <http://www.npz-nrz.nl/index.php?sid=4&l=ned>

⁴ <http://gedragscodezwembranche.nl/>

lesplan, communicatie met ouders en of de zwemlesaanbieders een ongevallenregistratie en een klachtenprocedure hebben⁵.

NPZ|NRZ lanceert per 1 januari 2018 een vernieuwing van het examenprogramma zwemdiploma's. Hierin is een vernieuwing van het standaard examenprogramma doorgevoerd en is er de mogelijkheid om maatwerkprogramma's in te dienen. Hierdoor sluit de richtlijn aan bij een grotere groep zwemlesaanbieders met het doel om weer meer eenheid met het Nationaal Zwemdiploma te realiseren. KNZB, maar ook exploitatiemaatschappijen als Sportfondsen Nederland en Laco Recreatie, zijn voorbeelden van partijen die actief hebben meegedacht in de ontwikkeling van de nieuwe richtlijnen⁶.

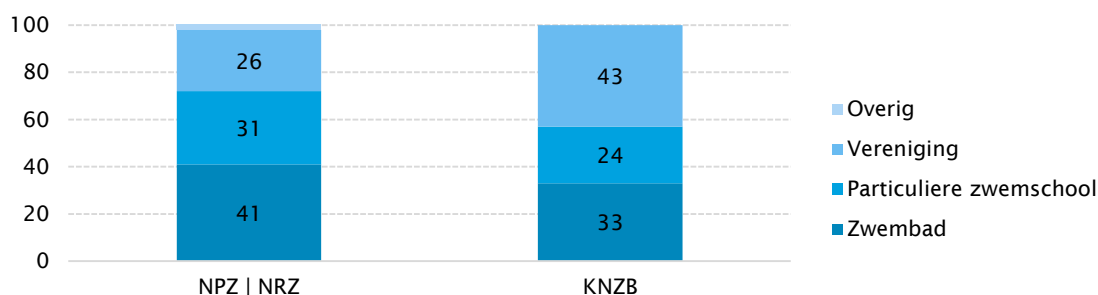
Als zwemlesaanbieder is het niet verplicht om een diploma bij NPZ|NRZ af te nemen. Doordat er geen regelgeving is, kan iedere partij zijn eigen zwemdiploma uitbrengen. Als afnemer van het zwemdiploma is het dus van belang om te letten op de kwaliteit van de zwemschool. De zwemscholen die zijn aangesloten bij een grotere organisatie waarborgen een bepaalde kwaliteit in het diploma dat ze aanbieden. NPZ|NRZ is de grootste aanbieder van zwemdiploma's in Nederland.

In 2017 nam ongeveer 90 procent van de aanbieders een zwemdiploma af bij NPZ|NRZ (Zwembadbranche, 2017). Een aantal kleinere partijen op de markt voor diploma's is onder andere de KNZB met Superspetters (3 procent); Optisport met zijn eigen diploma's (1 procent); ENVOZ met diploma's volgens internationale standaard (8 procent); en EasySwim met vernieuwde diplomarichtlijnen gekoppeld aan het gebruik van EasySwim-pakjes (1 procent). Organisaties als reddingsbrigades (aangesloten bij Reddingsbrigade Nederland) en watervrienden (aangesloten bij NCS) geven meestal het zwem-ABC van NPZ|NRZ uit.

2.2 Type zwemlesaanbieder

Naast dat zwemlesaanbieders diploma's af kunnen nemen bij verschillende instanties, zijn er ook verschillende typen zwemlesaanbieders. Globaal zijn zwemlesaanbieders in drie groepen in te delen: zwembaden, verenigingen en particuliere zwemscholen. Figuur 2.1 geeft de verdeling tussen deze groepen weer van de zwemlesaanbieders aangesloten bij NPZ|NRZ en de aanbieders aangesloten bij de KNZB.

Figuur 2.1 Type zwemlesaanbieder NPZ|NRZ en KNZB (in procenten)

Bron: Van der Werff & Van Es, 2016; KNZB, 2017

⁵ <http://www.npz-nrz.nl/index.php?sid=243&l=ned>

⁶ <http://www.npz-nrz.nl/index.php?sid=280&l=ned>

In figuur 2.1 is te zien dat bij NPZ|NRZ ruim 40 procent van de zwemlesaanbieders behoort tot de categorie zwembaden: dit zijn zwembaden in beheer van de gemeente, gemeentelijk sportbedrijf, een commerciële zwembadexploitant of een stichting. Ruim 30 procent van de zwemlesaanbieders aangesloten bij NPZ is een vereniging. Verenigingen zijn onder andere reddingsbrigades, KNZB-zwemverenigingen en zwemverenigingen aangesloten bij NCS. Ruim een kwart bestaat uit particuliere zwemscholen. Bij de KNZB liggen deze verhoudingen wat anders. In 2017 laten de cijfers van de KNZB zien dat er meer verenigingen zijn aangesloten en wat minder zwembaden en particuliere zwemscholen.

3. Kenmerken accommodatie

Vanaf dit hoofdstuk zal worden ingegaan op de antwoorden van de zwemlesaanbieders in de enquête die in het voorjaar van 2017 online is uitgezet. Dit hoofdstuk focust op de kenmerken van de accommodatie en het bassin waarin het grootste gedeelte van de zwemles wordt gegeven. Binnen de zwembadbranche bestaat de discussie of kinderen goed kunnen leren zwemmen in een klein bassin met een geringe diepte. Voor de zwemveiligheid speelt omgeving een rol. De vraag die hierbij van belang is, is of kinderen in een nieuwe omgeving met onverwachte omstandigheden eenzelfde zwemveiligheid ervaren als in het zwembad waar zij hun zwemles hebben gehad. Angst kan bijvoorbeeld een rol spelen als kinderen in een zwembad zwemmen dat dieper is dan dat zij uit eerdere ervaringen gekend hebben.

3.1 Type zwembad

In Nederland zijn veel verschillende typen zwembaden. Uit onderzoek in 2012 kwam naar voren dat in Nederland ruim 1500 zwembaden zijn. Het gaat hier om 45 procent openbare zwembaden, 10 procent semi-openbare zwembaden en 45 procent besloten zwembaden. Uit dit onderzoek blijkt dat leszwemmen met name in openbare zwembaden plaatsvindt (Van der Werff & Breedveld, 2013).

Het merendeel van de zwemlesaanbieders in dit onderzoek geeft aan in een openbaar zwembad zwemles te geven (78 procent), 16 procent van de zwemlesaanbieders geeft aan in een niet-openbaar zwembad zwemles te geven en 6 procent geeft aan in beide typen zwembaden les te geven. Tabel 3.1 geeft een uitsplitsing naar de verschillende typen organisaties weer. Bijna alle zwemlesaanbieders in zwembaden geven in openbare zwembaden les, hetzelfde geldt voor de verenigingen. Bij de particuliere zwemlesaanbieders is te zien dat het merendeel (ook) in niet-openbare zwembaden zwemles aanbiedt (tabel 3.1).

Tabel 3.1 Accommodatie waar zwemles wordt gegeven uitgesplitst naar type organisatie (in procenten, van totale respons, n=372)

	Totaal	Zwembad (n=179)	Particuliere zwemschool (n=86)	Vereniging (n=107)
Openbaar zwembad	78	94	29	92
Niet-openbaar zwembad	16	6	51	4
Beide	6	0	20	5

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

Aan de zwemlesaanbieders die in een niet-openbaar zwembad zwemles geven, is gevraagd wat voor type niet openbaar zwembad dit is. Dit laat de diversiteit zien van zwembaden waarin wordt lesgegeven. Een zwembad bij sport-/fitnesscentrum (30 procent), eigen zwembad (27 procent) en zwembad bij welzijnsorganisatie (22 procent) kwamen als meest voorkomende locaties naar voren.

3.2 Bassins

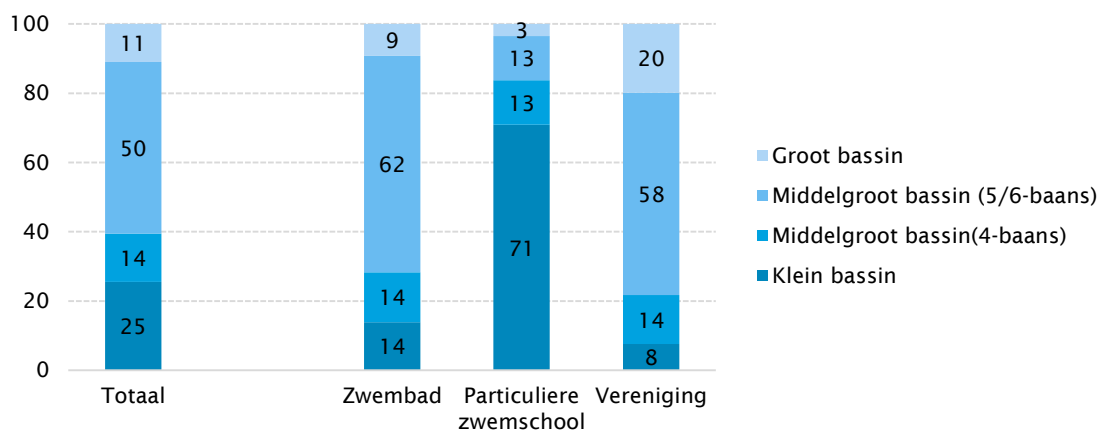
Aangezien in een veelheid aan typen zwembaden zwemles wordt gegeven, kan niet eenduidig worden vastgesteld in wat voor soort bassin kinderen zwemles krijgen. Het bassin waarin een kind zwemles krijgt, zegt iets over de omstandigheden waarin een kind geleerd heeft om te zwemmen. Dit is belangrijk binnen het idee dat zwemveiligheid te maken heeft met verschillende factoren, waaronder de omgeving. Om meer zicht te krijgen op het bassin van de zwemles, is gevraagd naar de afmetingen

en diepte van het bassin waarin het grootste gedeelte van de zwemlessen plaatsvindt. Ook is gevraagd naar het bassin waarin het diplomazwemmen plaatsvindt. Op basis van deze informatie is een indeling gemaakt naar typen bassin. De keuze is gemaakt om op basis van de oppervlakte van de bassins een verdeling te maken in vier type bassins:

- Kleine bassins: bassins met een oppervlakte minder dan 200m², hooguit vier banen van 20 meter;
- Middelgrote bassins 4-baans: bassins met een oppervlakte tussen de 200m² en 250m² hooguit vier banen van 25 meter;
- Middelgrote bassins 5/6-baans: bassins met een oppervlakte tussen de 251m² en 375m², veelal baden met vijf-/zes-banen van 25 meter;
- Grote bassins: bassins met een oppervlakte groter dan 375m², groter dan 6-baans 25 meter.

In figuur 3.2 is weergegeven in welk type bassins leszwemmen plaatsvindt. Bijna de helft van alle aanbieders geeft aan dat het merendeel van de zwemles plaatsvindt in een middelgroot bassin met vijf-/zes-banen. Een kwart geeft aan zwemles te geven in een klein bassin; dit aantal is vooral te verklaren door het grote aandeel particuliere zwemscholen dat gebruikmaakt van een klein bassin voor de zwemles. Naast de afmetingen is ook gevraagd wat de diepte is van de bassins. Voor zwemles is gekozen een verdeling te maken in zwembaden met een maximale diepte tot 1.40 meter en een diepte vanaf 1.40 meter. Deze keuze is gemaakt omdat 1 meter 40 vaak wordt aangeduid als diepte waarop kinderen niet meer kunnen staan tijdens de zwemles. Ruim de helft van de kleine bassins zijn 1 meter 40 diep of minder. Van de overige typen bassins zijn het slechts enkele procenten die 1 meter 40 diep of minder zijn.

Figuur 3.2 Afmeting bassins voor leszwemmen (in procenten, van totale respons, n=372*)

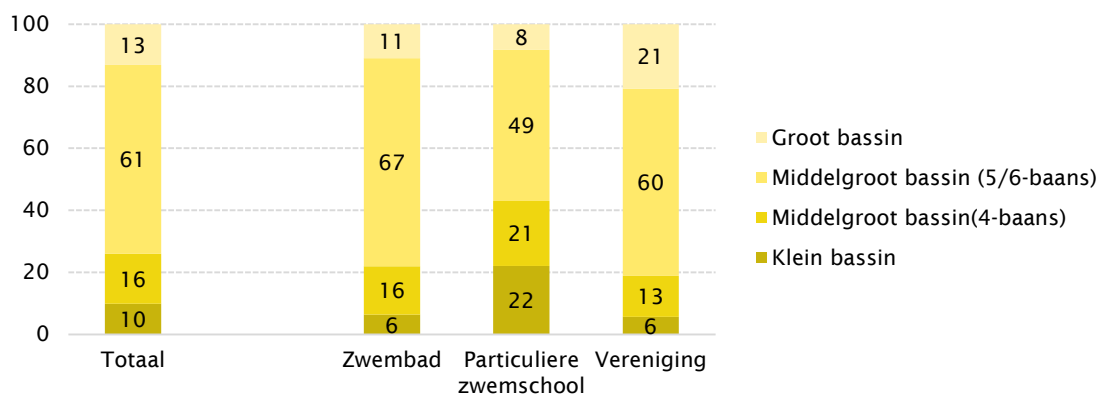

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

* N: zwembad=179; particuliere zwemschool=89; vereniging=107

Naast het leszwemmen is ook gekeken naar het type bassin waar diplomazwemmen plaatsvindt (figuur 3.3.). Hier wordt minder vaak gebruikgemaakt van een klein bassin; met name de particuliere zwemscholen kiezen voor een groter bassin voor het diplomazwemmen. Voor het diplomazwemmen is ook naar de maximale diepte gekeken. Hiervoor is de eis van NPZ|NRZ gebruikt. NPZ|NRZ geeft in zijn diploma-eisen aan dat een deel van het bassin minimaal 2 meter diep moet zijn om diplomazwemmen voor het zwem-ABC uit te mogen voeren. In totaal vindt bij 8 procent van de zwemlesaanbieders het diplomazwemmen plaats in een bassin dat niet voldoet aan de minimale eis van 2 meter diepte.

Figuur 3.3 Afmetingen bassins voor diplomazwemmen (in procenten, van totale respons, n=372*)

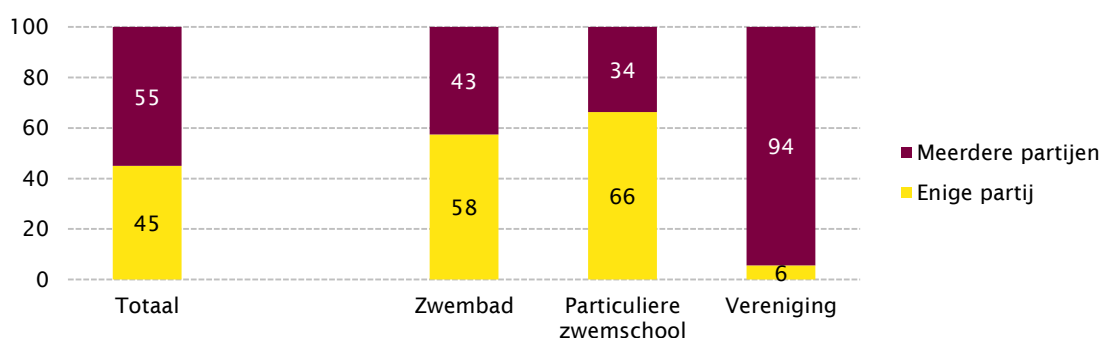
Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

*N: zwembad=179; particuliere zwemschool=89; vereniging=107

3.3 Gebruikers accommodatie

Vaak maken meerdere zwemlesaanbieders gebruik van dezelfde accommodatie. Om meer zicht te krijgen op hoeveel dat er zijn, en hoe tevreden zij zijn met deze samenwerking, is een aantal vragen gesteld. In figuur 3.4 staat weergegeven of de aanbieder de enige partij in het zwembad is die zwemles geeft of dat er meerdere partijen zijn. Ongeveer de helft van de zwemlesaanbieders geeft aan de enige partij in hun accommodatie te zijn (45 procent). Wanneer dit wordt uitgesplitst naar het type organisatie, valt op dat zwembaden (55 procent) en particuliere zwemscholen (66 procent) in meer dan de helft van de gevallen de enige partij zijn. Verenigingen zijn in 6 procent van de gevallen de enige partij in een accommodatie die zwemles geeft.

Figuur 3.4 Enige of meerdere partijen die zwemlesgeven in dezelfde accommodatie uitgesplitst naar type zwemlesaanbieder (in procenten, van totale respons, n=372*)

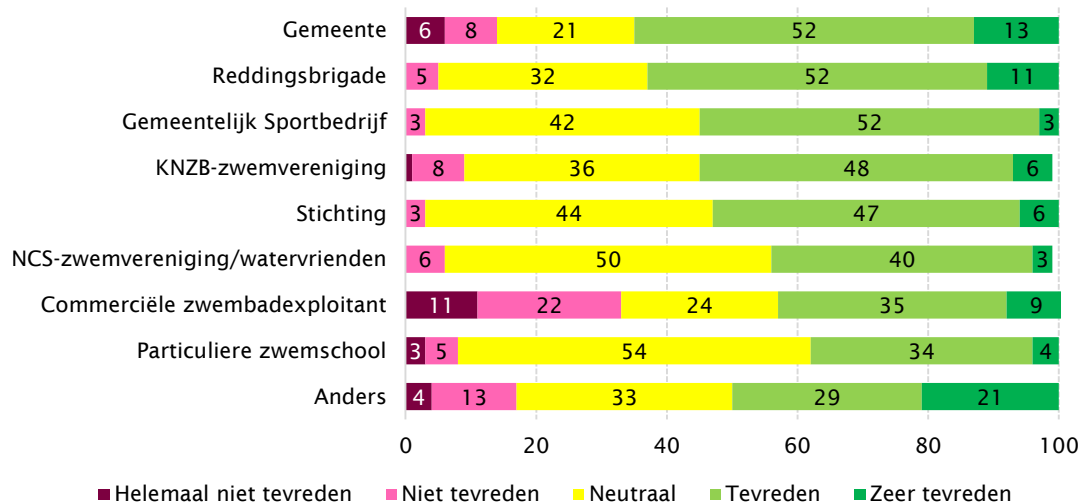
Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

*N: zwembad=179; particuliere zwemschool=89; vereniging=107

De zwemlesaanbieders hebben ook aangegeven hoe tevreden zij zijn met de samenwerking met andere partijen in het zwembad. In figuur 3.5 is van alle partijen samen weergegeven hoe tevreden zij zijn met de samenwerking met de betreffende partij. De partijen die hier staan weergegeven, zijn dus de samenwerkingspartners. Het valt op dat een grote groep neutraal heeft geantwoord op de vraag over tevredenheid met samenwerking. Dit maakt het lastig om de uitkomsten van deze vraag goed te duiden. Met name over de samenwerking met de commerciële zwembad exploitant en in mindere mate over de

samenwerking met de gemeente geven verenigingen aan helemaal niet tevreden te zijn. Aan de andere kant is ook een grote groep juist wel tevreden of zeer tevreden met de samenwerking met de gemeente.

Figuur 3.5 Tevredenheid met samenwerking verschillende partijen (in procenten, van organisaties met meer dan één aanbieder in de accommodatie, n=206)

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

4. Kenmerken van de zwemles

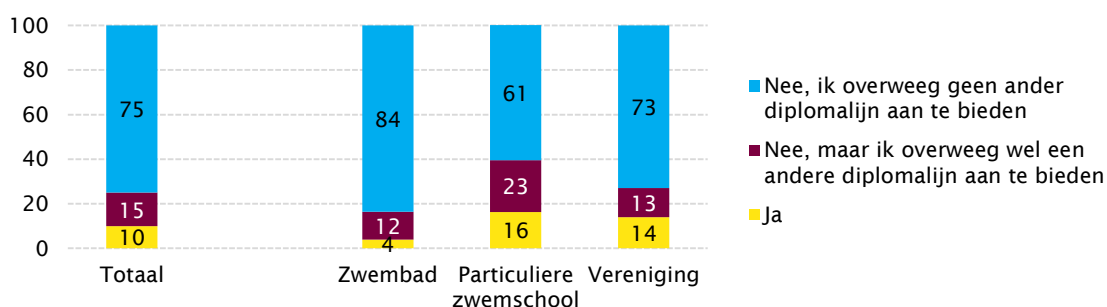
In dit hoofdstuk worden verschillende kenmerken van de zwemles toegelicht die in de enquête zijn gevraagd. Deze kenmerken geven inzicht in de huidige situatie in Nederland. Daarnaast geven deze kenmerken context aan verschillende discussies die in de zwembadbranche spelen. Zo is bijvoorbeeld discussie op het gebied van ideale startleeftijd en ideale groepsgrootte.

4.1 Diplomalijn

Voordat wordt ingegaan op de kenmerken van de zwemles, wordt in deze paragraaf eerst ingegaan op de eindtermen van het leszwemmen, het diploma. In hoofdstuk 2 is een landelijk overzicht gegeven van het aanbod van diplomalijnen. Ook aan de respondenten van dit onderzoek is gevraagd welke diplomalijn(en) zij aanbieden. Meer dan 90 procent van de ondervraagde aanbieders geeft het Zwem-ABC van NPZ|NRZ uit. De andere diploma's van ENVOZ of ZON (9 procent), Superspetters (4 procent) en een eigen diploma (4 procent) worden door minder aanbieders uitgegeven. De percentages van dit aanbod tellen op tot meer dan 100 procent. Dit betekent dat aanbieders meer dan één diplomalijn aanbieden. In totaal biedt 86 procent van de aanbieders één diplomalijn aan, 13 procent twee diplomalijnen en biedt 1 procent van de aanbieders drie diplomalijnen aan.

Aansluitend op de vraag welke diplomalijn(en) zwemlesaanbieders aanbieden, is gevraagd of de aanbieders recent zijn veranderd van aanbod of dat zij de verwachting hebben dit te gaan doen (figuur 4.2). De verandering van diplomalijn hoeft niet altijd het oude aanbod te vervangen, dit kan ook als aanvulling dienen op de diplomalijn die al wordt uitgegeven. 10 procent van de zwemlesaanbieders geeft aan recent veranderd te zijn van diplomalijn. Redenen hiervoor konden worden gegeven via een open antwoord categorie. Zwemlesaanbieder gaven aan dat zij ondere andere recent zijn veranderd van diplomalijn omdat zij ontevreden zijn met de huidige aanbieder, het huidige zwemdiploma te duur wordt, vernieuwde methode meer aanspreken of het aanbod van een ander diplomalijn beter bij de doelgroep aansluit.

Figuur 4.2 Recent gewisseld van diplomalijn of een extra diplomalijn aangeboden uitgesplitst naar type organisatie (in procenten, van totale respons, n=372*)

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

*N: zwembad=179; particuliere zwemschool=89; vereniging=107

15 procent van de zwemlesaanbieders geeft aan te overwegen een andere diplomalijn aan te bieden. Zwemlesaanbieders overwegen dit omdat bij de huidige aanbieder veel veranderingen zijn die onzekerheid en kosten met zich meebrengen. Een andere veel genoemde reden is dat er veel verschillende diplomalijnen worden aangeboden en het de moeite loont om rond te kijken naar wat het beste bij de doelgroep aansluit.

75 procent van de aanbieders laat de situatie zoals deze is. Hier wordt met name aangegeven dat men tevreden is met de huidige diploma-aanbieders, dat men binnen een gemeenten of exploitatiemaatschappij één lijn voert en daarom niet kan afwijken, en dat men de kwaliteit van de diplomalijn die ze nu aanbieden goed vindt.

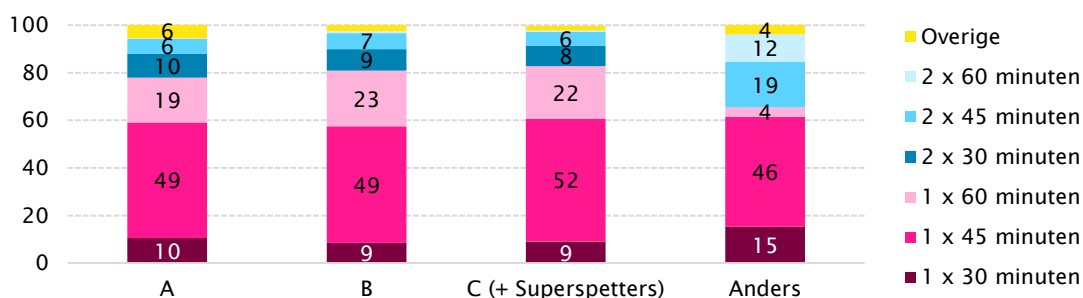
Uitgesplitst naar type organisatie, valt het op dat het wisselen van diplomalijn of het twijfelen daarover niet zozeer bij de zwembaden gebeurt, maar meer bij de particuliere zwemscholen en de verenigingen.

4.2 Frequentie en lesduur

Om een beter beeld te krijgen van de zwemles zelf, is een overzicht gemaakt van de frequentie en de lesduur van een zwemles per diplomaniveau (Zwem-ABC/Superspeters). De zwemlesaanbieders is gevraagd informatie aan te leveren over het type zwemles waar de meeste kinderen aan deelnemen. Daarmee geven deze cijfers geen volledig beeld van hoe alle zwemlessen eruitzien, maar wel van de meest voorkomende typen zwemles.

Met betrekking tot frequentie en lesduur is te zien dat de meest voorkomende vorm van zwemles één keer in de week 45 minuten zwemles is. Dit is ongeveer 50 procent, bij alle diplomaniveaus (figuur 4.3). Daarnaast geeft ook een grote groep één keer in de week 60 minuten zwemles. Dit komt overeen met eerder onderzoek waaruit blijkt dat kinderen in de meeste gevallen één keer per week zwemles hebben (Van der Werff & Van Es, 2016). In de groep overige zitten de frequenties 3 of 4 keer per week met een lesduur van 30, 45 of 60 minuten. Doordat deze groepen zo klein zijn, zijn deze niet verder uitgesplitst. Er is weinig verschil te zien in frequentie en lesduur van de zwemles naar diplomaniveau. Over het algemeen valt te concluderen dat de variant van 1 keer zwemles per week dominant is.

Figuur 4.3 Lesfrequentie en lesduur uitgesplitst naar diploma (in procenten, van totale respons, n=372*)

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

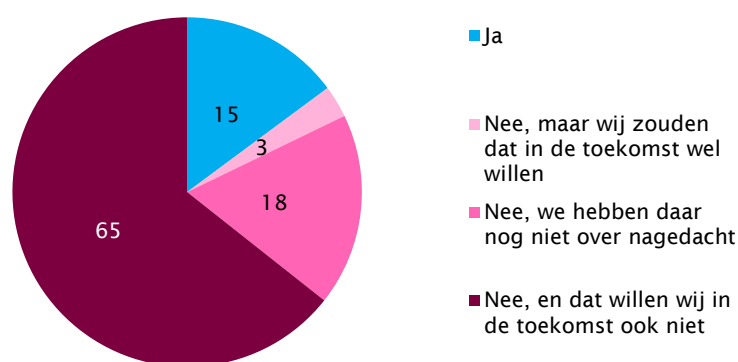
*groep 'anders': n=26

Lesduur meer dan 90 minuten

In de zomer van 2015 en 2017 is in de media discussie ontstaan of kinderen die via 'turbozwemmen' hun zwemdiploma halen wel op de lange termijn voldoende zwemvaardigheid zijn (EenVandaag, 12 juli 2017; Hart van Nederland, 12 juli 2017; Volkskrant, 14 juli 2017). Met turbozwemmen wordt bedoeld het behalen van een diploma in een aantal weken tijd met een lesduur langer dan 90 minuten. De discussie is ontstaan omdat kinderen zich bij het leren zwemmen in korte tijd motorische vaardigheden eigen moeten maken en niet iedereen ervan overtuigd is dat dit in zo'n korte tijd kan. Er is geen onderzoek gedaan naar het daadwerkelijke effect van turbozwemmen ten opzichte van reguliere zwemles. In deze monitor is geprobeerd een beeld te krijgen van het aandeel zwemlesaanbieders dat zwemlessen aanbiedt met een lesduur langer dan 90 minuten.

15 procent van de zwemlesaanbieders geeft aan zwemles met een lesduur langer dan 90 minuten aan te bieden. 3 procent geeft aan dit nu niet te doen, maar dit wel te willen (figuur 4.4). Deze getallen zijn vergelijkbaar met eerder onderzoek waaruit bleek dat 80 procent van de zwemlesaanbieders geen turbocursus aanbiedt (Van der Werff & Van Es, 2016). De belangrijkste redenen om zwemles met een lesduur langer dan 90 minuten aan te bieden, of in de toekomst aan te willen bieden, zijn dat ouders dit graag willen en dat de aanbieders kinderen zo een stimulans in leren zwemmen geven. 18 procent van de ondervraagden geeft aan nog niet te hebben nagedacht over het aanbieden van zwemles met een lange lesduur. Daarnaast geeft 65 procent aan het niet te willen. De belangrijkste redenen hiervoor zijn dat de zwemlesaanbieders zwemles met een lesduur langer dan 90 minuten niet geschikt vinden voor de doelgroep of dat ze vinden dat kinderen beter leren zwemmen in een les met een kortere lesduur.

Figuur 4.4 Aanbieden van zwemles met een lesduur langer dan 90 minuten (in procenten, van totale respons)

N=372. Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

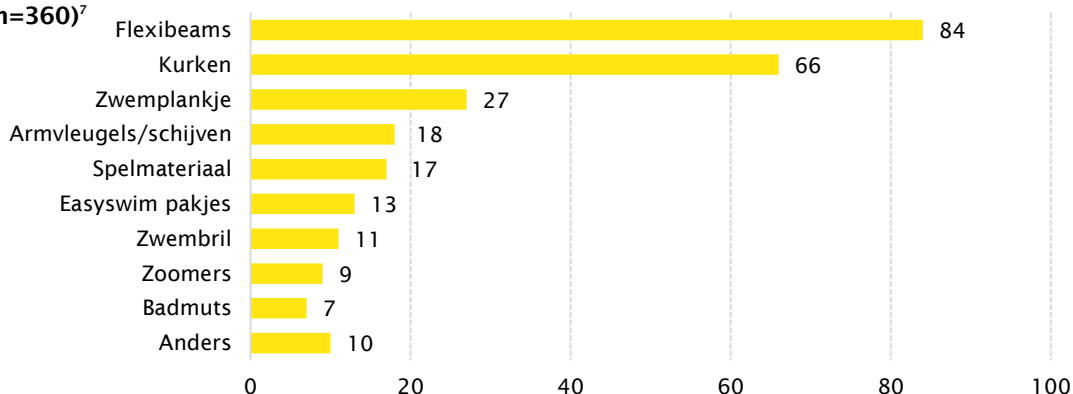
Aan de 15 procent zwemlesaanbieders die aangeven zwemles aan te bieden met een lesduur langer dan 90 minuten is gevraagd hoe deze zwemles eruit ziet en voor welke diploma's wordt gezwommen. Het merendeel van de respondenten (64 procent) geeft één keer per week zwemles van 90 of 120 minuten. Andere mogelijkheden van twee of meer keer 90 of 120 minuten werden minder vaak geantwoord (12 procent). Daarnaast gaf een grote groep (36 procent) 'anders' aan. De grote groep 'anders' bestaat uit zwemlesaanbieders die snelcursussen in de vakantie aanbieden. Het gaat hier om hogere frequenties van rond de vier keer per week en meerdere uren per les. Het merendeel van de aanbieders biedt de zwemles met een lange lesduur voor het A-diploma aan (89 procent). 60 procent geeft aan zwemles met een lange lesduur voor diploma B aan te bieden en 47 procent voor diploma C.

4.3 Materialen

De methode van zwemles staat niet vast en verschilt sterk per zwemlesaanbieder. Vanwege deze grote verschillen is niet doorgevraagd naar de invulling van de zwemles. Een deel van de zwemles waar wel iets over gezegd kan worden, zijn de materialen die tijdens de les worden gebruikt. Figuur 4.5 laat een opsomming van verschillende materialen zien en welk percentage van de zwemlesaanbieders deze gebruikt. Er is geen enkele aanbieder die geen van de materialen gebruikt. Met name de flexibeam en de kurk worden door alle zwemlesaanbieders vaak ingezet. Deze middelen worden gebruikt als drijfmiddelen tijdens de zwemles. Het gebruik van deze materialen verschilt niet tussen zwembaden, particuliere zwemscholen of verenigingen.

Een andere bevinding is dat 13 procent van de zwemlesaanbieders aangeeft dat ze met Easyswim-pakjes zwemmen, een relatief nieuwe ontwikkeling op zwemlesgebied. Deze pakjes worden gebruikt in plaats van de traditionele kurk, om kinderen meer drijfvermogen tijdens het zwemmen te geven. Een voordeel van deze pakjes is dat kinderen in diep water met zwemles kunnen starten.

Figuur 4.5 Gebruikte materialen tijdens de zwemles (in procenten, van totale respons, n=360)⁷

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

Naast de zwemles ondersteunende materialen, is ook gevraagd naar de inzet van stuurkaarten of tablets tijdens de zwemles. Stuurkaarten zijn kaarten die langs het bassin worden geplaatst waarop kinderen zelf kunnen zien wat van hen wordt verwacht; het geeft zwemlesaanbieders de mogelijkheid de zwemles op een andere manier te organiseren. Het doel van de kaarten is dat de docent een meer begeleidende en coachende rol heeft. Tablets kunnen voor verschillende functies in de zwemles worden ingezet. Voor het bijhouden van het leerlingvolgsysteem, maar ook om de kinderen filmpjes te laten zien of op een interactie manier zwemles te geven. 37 procent van de zwemlesaanbieders geeft aan met stuurkaarten te werken en 23 procent van de aanbieders geeft aan met een tablet te werken. Het zijn met name zwembaden die met deze materialen werken. Particuliere zwemscholen en verenigingen geven minder vaak aan met stuurkaarten of tablets te werken (tabel 4.1).

Tabel 4.1 Werken met stuurkaarten en tablets uitgesplitst naar type organisatie (in procenten, van totale respons, n=360*)

	Stuurkaarten	Tablet
Zwembad	53	34
Particuliere zwemschool	25	12
Vereniging	19	14
<i>Gemiddeld</i>	37	23

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

*N: zwembad=173; particuliere zwemschool=83; vereniging=104

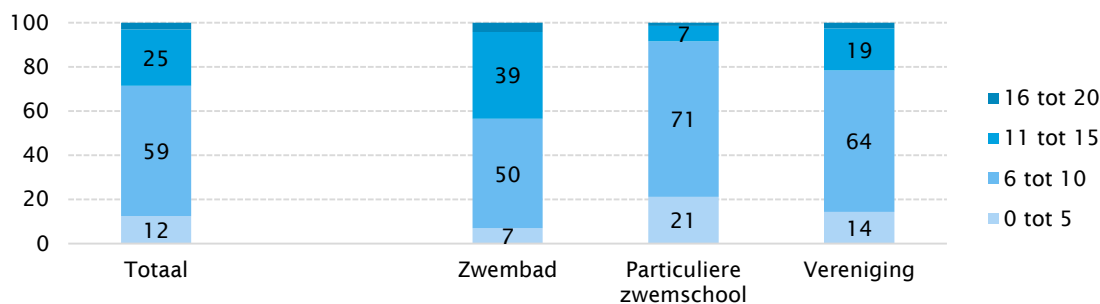
⁷ De categorieën plankje, armvleugels/schijven en spelmateriaal zijn toegevoegd in de analyse na hercoderen van de categorie 'anders'. Dit kan een onderrepresentatie weergeven van de werkelijkheid.

4.4 Groepsgrootte

Een ander aspect dat per zwemlesaanbieder kan verschillen, is de groepsgrootte waarin kinderen zwemles krijgen. De ene aanbieder heeft de voorkeur voor grotere groepen, waarin zij meerdere kinderen tegelijk aansturen en de andere zwemlesaanbieder kiest voor een kleinere groep. Vaak verschilt de prijs van de zwemles naar gelang de groepsgrootte. Om meer zicht op te krijgen op de groepsgrootte is gevraagd naar de gemiddelde groepsgrootte per lesgever voor de reguliere zwemles.

12 procent van de aanbieders heeft een kleine groep met 0-5 kinderen per lesgever. Bijna 60 procent van de zwemlesaanbieders maakt gebruik van een groep met 6-10 zwemleskinderen per lesgever en een kwart van een groep van 11-15 zwemleskinderen. De groepsgrootte verschilt per organisatietype (figuur 4.6). Particuliere zwemscholen en verenigingen maken vaker gebruik van kleine groepen dan dat de zwembaden doen.

Figuur 4.6 Groepsgrootte per lesgever uitgesplitst naar organisatie (in procenten, van totale respons, n=372*)

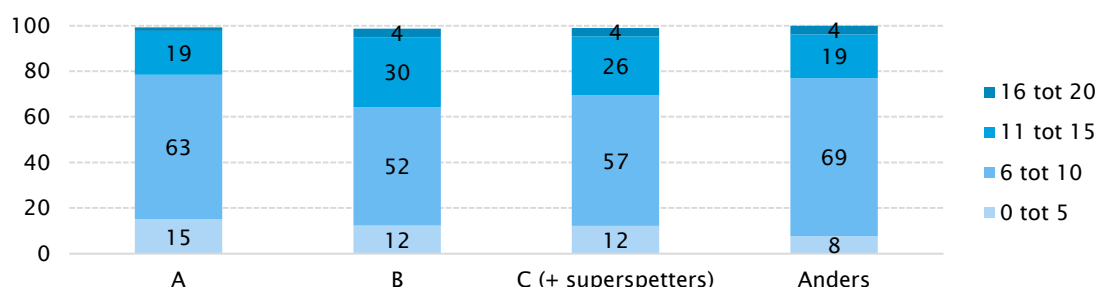

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

*N: zwembad=179; particuliere zwemschool=89; vereniging=107

In figuur 4.7 is te zien dat voor alle diploma's de groepsgrootte 6 tot 10 kinderen per zwemlesgever het vaakst voorkomt. Verschillen tussen diploma's zijn er maar op kleine schaal. Bij het B- en C-diploma komen grotere groepen van 11 tot 15 kinderen en 16 tot 20 kinderen vaker voor dan bij het A-diploma.

Figuur 4.7 Groepsgrootte per zwemlesgever uitgesplitst naar diploma (in procenten, van totale respons, n=372*)

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

*groep 'anders': n=26

4.5 Startleeftijd

Er bestaan veel verschillende meningen over wat de ideale leeftijd is om kinderen op zwemles te doen. Eenduidig onderzoek over wat de beste startleeftijd voor de zwemles is ontbreekt. Eén van de redenen die ouders aangeven om kinderen al vroeg met zwemles te laten starten is veiligheid en preventie van verdrinking. Aan de andere kant blijkt uit de cijfers dat naarmate kinderen ouder zijn, het aantal klokuren om het ABC-diploma te halen gemiddeld gezien afneemt (Wisse et al., 2009). Ook ligt het aan welke activiteiten worden aangeboden en of deze geschikt zijn voor deze leeftijdsgroep (AAP, 2001).

Om meer inzicht vanuit de praktijk te krijgen en om de ervaringen van de zwemlesaanbieders in het onderzoek mee te nemen, is gevraagd naar de minimale startleeftijd voor de zwemles, de gemiddelde startleeftijd en de ideale startleeftijd. In tabel 4.2 is een uitsplitsing gemaakt van deze vragen naar de verschillende diploma's die de zwemlesaanbieders uitgeven. Er is gekozen om de mediaan weer te geven in plaats van het gemiddelde omdat enkele afwijkende scores het gemiddelde sterk beïnvloeden. De mediaan houdt de middelste meting van de steekproef in.

De helft van de respondenten kent een minimale startleeftijd van 4 jaar, 32 procent kent een minimale startleeftijd van 5 jaar. De gemiddelde en ideale startleeftijd liggen vaker op 5 jaar. 13 procent kent een gemiddelde startleeftijd van 4 jaar, 65 procent kent een gemiddelde startleeftijd van 5 jaar. Wat ideale startleeftijd betreft geeft slechts 6 procent aan dat dit 4 jaar zou moeten zijn. Hier geeft het merendeel een ideale startleeftijd van 5 jaar aan (58 procent). Tussen de diploma's zijn wat betreft de mediaan niet veel verschillen te zien. Enkel op minimale startleeftijd is een verschil te zien. De zwemlesaanbieders van het Zwem-ABC en ENVOZ-diploma's geven een minimale startleeftijd van 4 jaar weer, terwijl Superspetters en het eigen zwemdiploma een minimale startleeftijd van 5 jaar weergeven. Wat betreft de gemiddelde startleeftijd en de ideale startleeftijd zijn de meeste aanbieders het eens dat deze op 5 jaar ligt. Enkel bij de andere diploma's ligt deze wat hoger. Dit is te verklaren doordat deze diploma's met name vervolgdiplooma's zoals zwemvaardigheidsdiploma's en zwemmend redden diploma's zijn.

Tabel 4.2 Startleeftijd voor de zwemles uitgesplitst naar aangeboden diploma (mediaan, n=372)

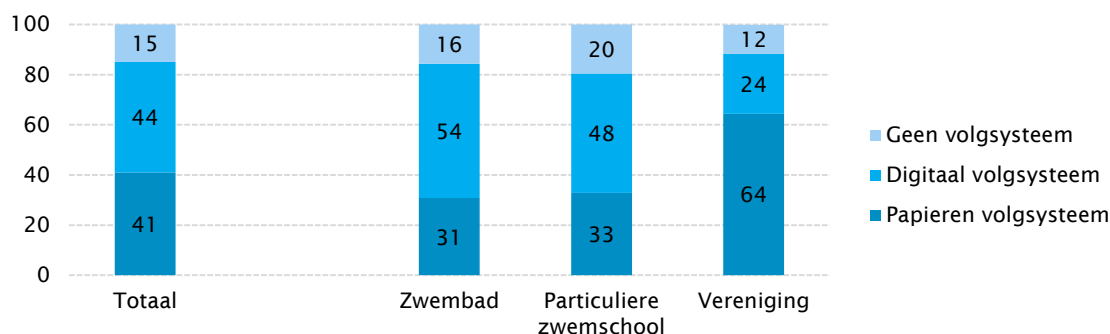
	Minimale startleeftijd	Gemiddelde startleeftijd	Ideale startleeftijd
Zwem-ABC van NPZ NRZ (n=343)	4	5	5
ENVOZ of ZON diploma's (n=33)	4	5	5
Superspetters (n=15)	5	5	5
Eigen zwemdiploma('s) (n=15)	5	5	5
Anders (n=24)	5,5	6	6

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

4.6 Leerlingvolgsysteem

De zwemlesaanbieders is gevraagd of zij gebruik maken van een leerlingvolgsysteem om de voortgang van de kinderen bij te houden. In totaal maakt 85 procent van de zwemlesaanbieders gebruik van een volgsysteem, waarvan 41 procent een papieren volgsysteem gebruikt en 44 procent een digitaal volgsysteem. 15 procent van de aanbieders geeft aan geen leerlingvolgsysteem te gebruiken. Uitgesplitst naar type organisatie valt het op dat zwembaden en particuliere zwemscholen veel gebruikmaken van een digitaal volgsysteem, terwijl verenigingen eerder kiezen voor een papieren volgsysteem (figuur 4.8).

Figuur 4.8 Leerlingvolgsysteem in werking uitgesplitst naar type organisatie (in procenten, van totale respons, n=358)

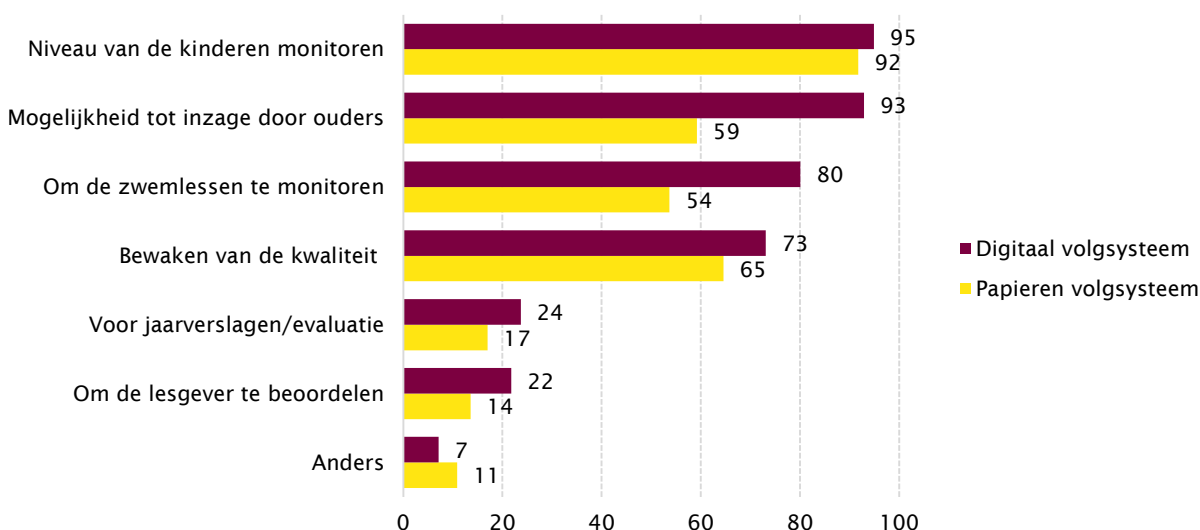

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

*N: zwembad=172; particuliere zwemschool=82; vereniging=104

Aan de 85 procent die gebruikmaakt van een leerlingvolgsysteem is gevraagd wat ze met de informatie uit het systeem doen (figuur 4.9). Bijna alle zwemlesaanbieders hebben aangegeven het leerlingvolgsysteem te gebruiken om het niveau van de kinderen te monitoren. Daarnaast gebruikt een hoog percentage van de zwemlesaanbieders met een digitaal leerlingvolgsysteem dit systeem ook om inzicht te geven aan de ouders. Bij de zwemlesaanbieders met een papieren leerlingvolgsysteem ligt dit een stuk lager. Zwemlessen monitoren en het bewaken van de kwaliteit van de zwemles zijn twee andere belangrijke doelen van het systeem. Het leerlingvolgsysteem wordt door de zwemlesaanbieders minder vaak ingezet voor jaarverslagen of om een lesgever te beoordelen.

Figuur 4.9 Doelen leerlingvolgsysteem opgesplitst naar digitaal of papieren volgsysteem (in procenten, van zwemlesaanbieder met leerlingvolgsysteem, n=303)

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

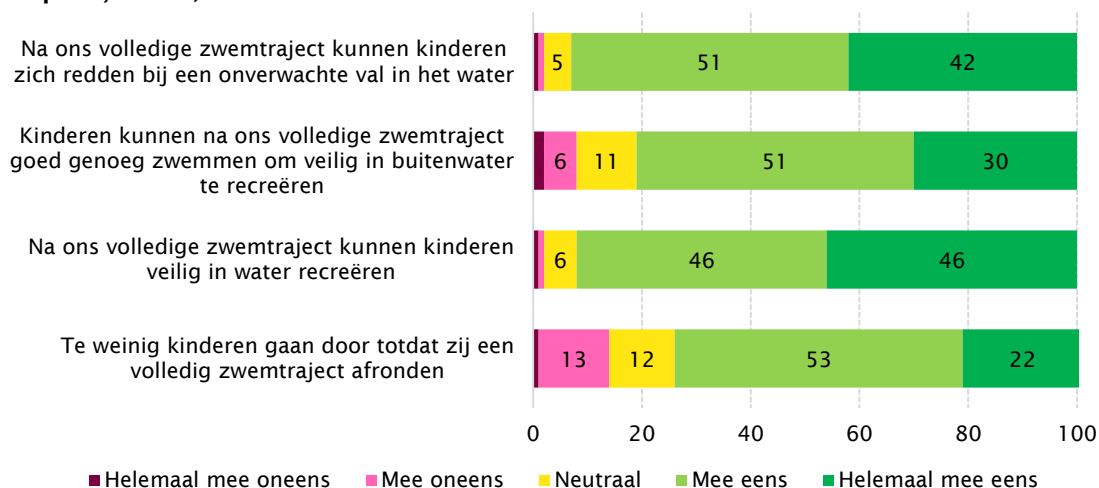
5. Opinie zwemlesaanbieders

Door hun positie in het zwembad en hun rol bij het aanleren van de vaardigheden voor het zwemmen, hebben de zwemlesaanbieders goed zicht op de zwemveiligheid van kinderen. De aanbieders zien het niveau van de kinderen bij de eerste zwemles en zij zien het niveau na het behalen van het diploma. Dit geeft inzicht in het proces voor, tijdens en na de zwemles. Om meer te weten te komen over dit proces, en de mening van de zwemlesaanbieders over de verschillende aspecten hierin, zijn aan de zwemlesaanbieders zestien stellingen voorgelegd. In dit hoofdstuk worden deze stellingen kort per onderwerp besproken.

5.1 Opinie over zwemveiligheid

Zwemlesaanbieders geven over het algemeen aan dat zij het idee hebben dat kinderen na het afronden van een volledig zwemtraject zwemveilig zijn⁸ (figuur 5.1). 92 procent geeft aan dat kinderen zich na het volledige zwemtraject kunnen redden na een val in het water, 81 procent geeft aan dat kinderen goed genoeg kunnen zwemmen om in buitenwater te recreëren en 92 procent zegt dat kinderen veilig in het water kunnen recreëren na het volledige zwemtraject. Dit geeft aan dat zwemlesaanbieders het idee hebben dat in verschillende situaties kinderen voldoende veilig zijn. Hierbij moet worden opgemerkt dat 75 procent van de zwemlesaanbieders ook aangeeft dat zij vinden dat te weinig kinderen doorgaan tot zij het volledige zwemtraject hebben afgerond.

Figuur 5.1 Mening zwemlesaanbieders over zwemveiligheid (in procenten, van totale respons, n=358)

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017).

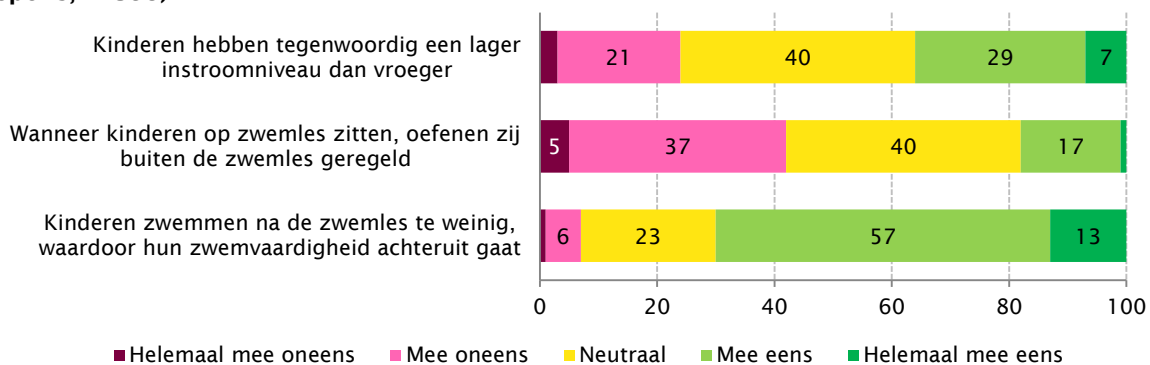
⁸ 92 procent van de zwemlesaanbieders biedt een volledig zwemtraject aan bestaande uit alle diplomaniveaus. 3 procent biedt twee diploma's aan en 4 procent biedt één diploma aan.

Niveau kinderen

Zwemlesaanbieders is gevraagd naar hun ervaring met het niveau van kinderen voor, tijdens en na de zwemles. Zij hebben vaak al lang ervaring in het vakgebied en met de recente ontwikkelingen dat kinderen steeds minder bewegen (Collard, 2010), kan het instroomniveau van groter effect zijn op de duur die nodig is om een diploma te halen.

Het niveau van voor aanvang van de zwemles in vergelijking met vroeger, wordt door de zwemlesaanbieders wisselend ervaren. Ruim een derde van de zwemlesaanbieders ervaart dat het niveau tegenwoordig lager is, 40 procent geeft een neutraal antwoord en bijna een kwart is het met deze stelling oneens. Over de activiteiten tijdens de zwemles kan worden aangegeven dat iets minder dan de helft van de zwemlesaanbieders vindt dat kinderen te weinig oefenen buiten de les om. Ook hier heeft een vrij groot percentage neutraal geantwoord. Het is onduidelijk of zij geen zicht hebben op wat leerlingen buiten de les om doen ofdat zij het lastig vinden in te schatten wat 'geregeld' voor hen betekent. Over de stelling van het zwemgedrag en niveau van kinderen na de zwemles kunnen wel vrij eenduidige uitspraken worden gedaan. 70 procent van de zwemlesaanbieders vindt dat kinderen te weinig zwemmen na de zwemles waardoor hun zwemvaardigheid achteruit gaat.

Figuur 5.2 Mening zwemlesaanbieders over niveau kinderen (in procenten, van totale respons, n=358)

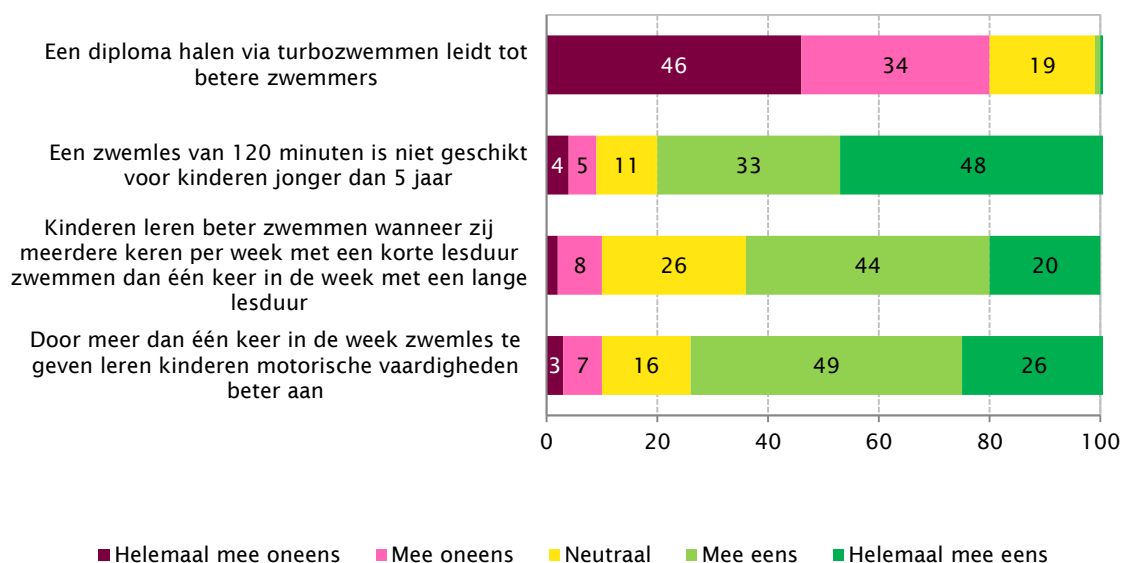
Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

5.2 Opinie over de zwemles

De zwemlesaanbieders is ook gevraagd naar hun mening over de zwemles. Hierbij is ingegaan op zwemlessen met een lange lesduur, ook wel turbozwemmen genoemd. Aanleiding voor het voorleggen van deze stellingen is de discussie of kinderen die hun diploma halen via turbozwemmen minder zwemveilig zijn doordat zij zich in (zeer) korte tijd de vaardigheden van het zwemmen eigen hebben moeten maken. Dit onderwerp is in 2017 in de media veelvuldig aan bod geweest (EenVandaag, 12 juli 2017; Hart van Nederland, 12 juli 2017; Volkskrant, 14 juli 2017).

Zwemlesaanbieders denken niet dat turbozwemmen leidt tot betere zwemmers (81 procent; figuur 5.3). Ook denken zij niet dat een zwemles met een lange lesduur geschikt is voor kinderen jonger dan 5 jaar. Voor zwemles met een lange lesduur is conditie en aandacht vereist, voor jonge kinderen is dit lastiger dan voor oudere kinderen. Wat betreft lesduur en frequentie geven zwemlesaanbieder aan meer voorstander te zijn van een aanpak van meerdere keren per week zwemles met een korte duur dan één keer zwemles met een lange duur (64 procent). Ze zijn het eens met de stelling dat dit goed is voor de motorische vaardigheden van kinderen (75 procent).

Figuur 5.3 Mening zwemlesaanbieders over frequentie en lesduur (in procenten, van totale respons, n=360)

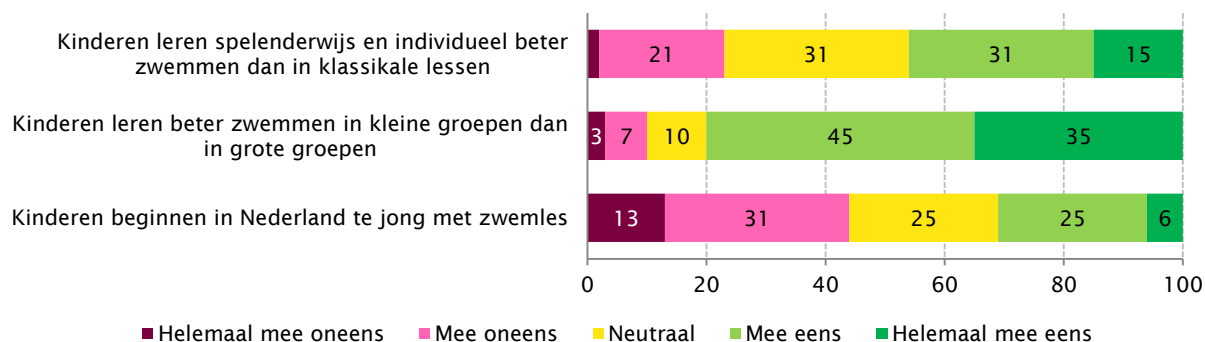

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

Lestype, groepsgrootte en startleeftijd

Verder is aan zwemlesaanbieders gevraagd naar hun visie op lestype, groepsgrootte en startleeftijd. Van deze thema's is eerder in de rapportage aangegeven dat hier onder zwemlesaanbieders discussie over bestaat. Wat betreft lestype zijn de meningen verdeeld. Bijna de helft van de respondenten geeft aan dat kinderen spelenderwijs en individueel beter leren zwemmen dan klassikaal. Echter geeft ook ruim 20 procent aan dat zij het met de stelling oneens zijn en heeft een grote groep neutraal geantwoord (31 procent). Er kan dus niet geconcludeerd worden of individueel of klassikaal door de zwemlesaanbieders een betere lesmethode wordt gevonden. 80 procent van de respondenten is het eens met de stelling dat kinderen beter leren zwemmen in een kleine dan in een grote groep. Op het gebied van startleeftijd zijn de meningen van de zwemlesaanbieders verdeeld. 44 procent geeft aan dat kinderen niet te jong beginnen met de zwemles, 25 procent is neutraal en 31 procent van de zwemlesaanbieders vindt dat kinderen in Nederland wel te jong met de zwemles beginnen.

Figuur 5.4 Mening zwemlesaanbieders over lestype, groepsgrootte en startleeftijd (in procenten, van totale respons, n=360)

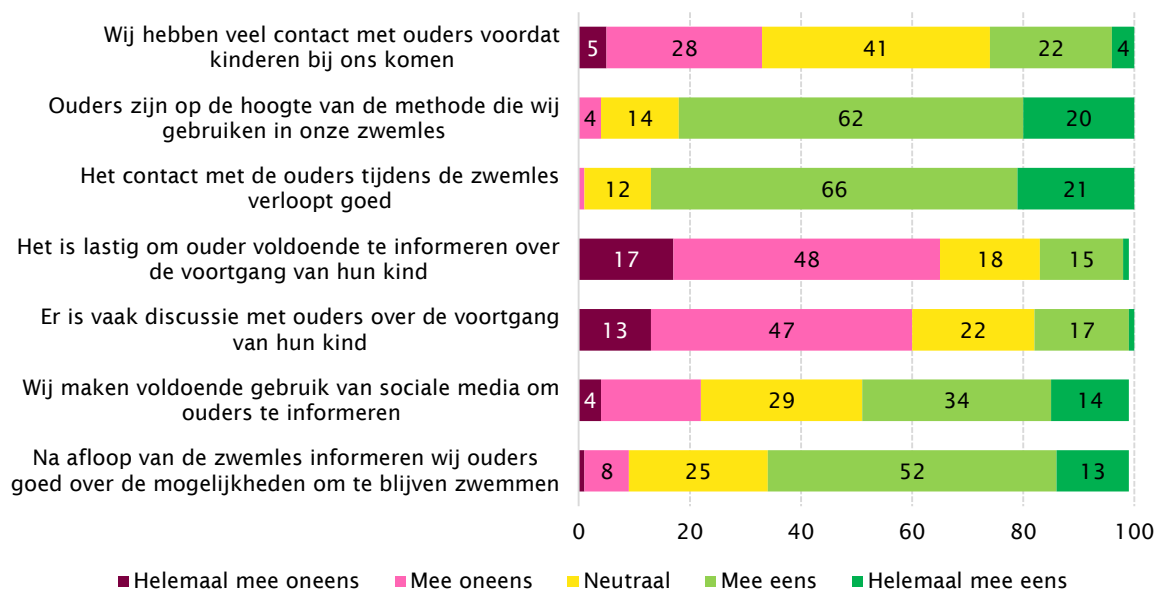
Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

5.3 Opinie over contact met ouders

Om een beeld te krijgen over hoe de zwemlesaanbieders aankijken tegen het contact dat zij hebben met de ouders van zwemleskinderen, zijn enkele stellingen aan de aanbieders voorgelegd over dit contact. Veel zwemlesaanbieders zijn neutraal over het contact dat zij vooraf hebben met ouders, 33 procent geeft aan dat zij vooraf niet veel contact hebben met ouders en 26 procent geeft aan wel veel contact te hebben. Ondanks dat een deel van de zwemlesaanbieders aangeeft dat het contact vooraf niet altijd even veel is, geeft 82 procent van de zwemlesaanbieders wel aan dat zij denken dat ouders op de hoogte zijn van de methode van de zwemles. Uit het Nationaal Onderzoek Zwemouders van de zwembadbranche blijkt dat in 2016 slechts 34 procent van de ouders weet via welke methode het kind wordt opgeleid (Zwembadbranche, september 2016). Het is duidelijk dat op dit vlak sprake is van een discrepantie tussen de mening van zwemlesaanbieders en de visie van ouders.

87 procent van de aanbieders vindt dat het contact tijdens de zwemles in principe goed verloopt. Het merendeel van de respondenten geeft ook aan het niet lastig te vinden ouders voldoende te informeren over de voortgang en 18 procent geeft aan dat er vaak discussie is met ouders over de voortgang van het kind. Ouders informeren kan via verschillende kanalen. Sociale media zijn een nieuw kanaal om dit te doen. Bijna de helft van de zwemlesaanbieders geeft aan dat zij voldoende gebruikmaken van sociale media om ouders te informeren. 75 procent van de zwemlesaanbieders geeft aan de ouders na afloop van de zwemles goed te informeren over de mogelijkheden om te blijven zwemmen. In het onderzoek van zwembadbranche gaf bijna 60 procent van de ouders aan dat communicatie met het zwembad nog voornamelijk mondeling gebeurt (Zwembadbranche, september 2016).

Figuur 5.5 Mening van zwemlesaanbieders over contact met ouders (in procenten, van totale respons, n=357)

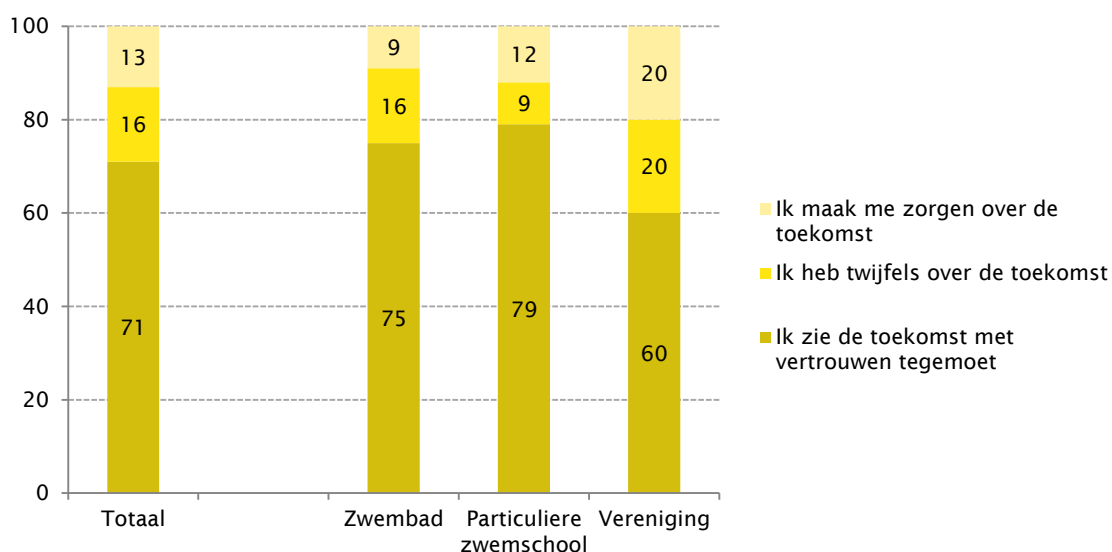

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

5.4 Toekomstverwachtingen

Tot slot is de zwemlesaanbieders gevraagd hoe zij de toekomst als zwemlesaanbieder zien (figuur 5.6). Bijna 30 procent maakt zich zorgen over de toekomst of heeft twijfels. Meer dan 70 procent van de zwemlesaanbieders ziet de toekomst met vertrouwen tegemoet. De belangrijkste toelichting die zwemlesaanbieders hierbij geven is dat er op het moment voldoende aanwas aan kinderen is en dat ouders het belang ervan inzien om hun kinderen op zwemles te doen. Daarnaast geven de zwemlesaanbieders aan dat er mogelijkheden zijn tot vernieuwen van het aanbod. Wel geeft een aantal zwemlesaanbieders ook aan dat het lastig is om voldoende gediplomeerd personeel te krijgen.

Figuur 5.6 Verwachtingen voor de toekomst uitgesplitst naar organisatie (in procenten, van totale respons, n=355)

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017)

*N: zwembad=171; particuliere zwemschool=80; vereniging=104

16 procent van de zwemlesaanbieders geeft aan dat zij twijfel hebben over de toekomst. Dit heeft onder andere te maken met de subsidie van de gemeente. Veel zwemlesaanbieders zijn afhankelijk van subsidie aan het zwembad; deze subsidie staat niet altijd voor de lange termijn vast. Ook geven zwemlesaanbieders aan dat er veel concurrentie is op de zwemlesmarkt waardoor het voortbestaan onzeker is. Daarnaast geven ze ook aan zich zorgen te maken over het vinden van personeel/vrijwilligers die voldoende zijn opgeleid om les te geven.

13 procent van de zwemlesaanbieders geeft aan zich zorgen te maken. Hierbij geven zij voornamelijk aan dat de aanmeldingen voor de zwemles teruglopen, zij onzeker zijn over het voortbestaan van het zwembad of dat het vinden van personeel/vrijwilligers lastig is.

Het zijn met name de verenigingen die twijfels hebben over de toekomst of die zich zorgen maken over de toekomst. Specifieke redenen voor deze groep zijn dat het lastig is om vrijwilligers te vinden, dat minder kinderen doorstromen naar de vereniging en dat met de komst van het licentiesysteem Zwem-ABC het duur is voor verenigingen om het Zwem-ABC aan te kunnen blijven bieden.

6. Samenvatting

Voor dit onderzoek zijn 1256 zwemlesaanbieders, die zijn aangesloten bij de ENVOZ, KNZB of NPZ|NRZ, in het voorjaar van 2017 benaderd. Hiervan hebben 372 respondenten de vragenlijst (bijna) volledig ingevuld. Binnen deze groep zwemlesaanbieders zijn verschillende organisaties te onderscheiden, namelijk zwemlesaanbieders in een zwembad, particuliere zwemschool en verenigingen die zwemles aanbieden.

Kenmerken bassin

De kenmerken van een bassin waar zwemles wordt aangeboden hangen vaak samen met het wel of niet openbaar zijn van een zwembad. 84 procent van de zwemlesaanbieders geeft zwemles in openbare zwembaden. Met name de particuliere zwemscholen geven (ook) in niet-openbare zwembaden zwemles. De bassins die worden gebruikt voor de zwemles zijn veelal dieper dan 1 meter 40 en iets meer dan 50 procent van de zwemlesaanbieders geeft zwemles in een vijf-/zes-banen 25-meterbad. Het zijn met name de particuliere zwemscholen die lesgeven in bassins van 1 meter 40 diep of minder. Zij geven ook met name les in de kleinere bassins. Zwemlesaanbieders in zwembaden geven voornamelijk les in vijf-/zes-banen baden.

Voor het diplomazwemmen wordt ook veelal in vijf-/zes-banen 25-meterbaden gezwommen. De particuliere zwemscholen verplaatsen het diplomazwemmen ook vaak naar een dergelijk bad. Bijna alle bassins waarin voor een diploma wordt gezwommen voldoen aan de eis van minimaal 2 meter diepte, opgesteld door NPZ|NRZ.

Lesduur en lesfrequentie

De discussie over lesduur en lesfrequentie wordt met name gevoerd op het gebied van zwemlessen met een lesduur van meer dan 90 minuten. Dit is niet de meest voorkomende lesduur, maar er is wel veel discussie of het goed is om kinderen gedurende een kortere periode met meer zwemlessen per week een diploma te laten halen. De meest voorkomende frequentie en lesduur is één keer in de week een zwemles van 45 minuten. Ook één keer in de week 30 minuten en één keer in de week 60 minuten komen relatief vaker voor dan de varianten van twee of meer keer in de week zwemles. Het gaat hierbij om de zwemles waar de meeste kinderen aan deelnemen.

15 procent van de zwemlesaanbieders geeft aan zwemles met een lange lesduur aan te bieden. 3 procent geeft aan het in de toekomst aan te willen bieden. De belangrijkste reden om zwemles met een lesduur van meer dan 90 minuten aan te bieden is omdat ouders dit graag willen en omdat het kinderen een stimulans geeft in hun zwemles. De belangrijkste redenen om dit niet te willen is dat het niet geschikt wordt geacht voor de doelgroep en dat wordt gevonden dat kinderen beter leren zwemmen met een kortere lesduur.

Startleeftijd

De discussie over startleeftijd gaat met name om de vraag op welke leeftijd kinderen oud genoeg zijn om zich de vaardigheden van zwemmen goed eigen te maken. Om hier een beeld van te krijgen, is de zwemlesaanbieders gevraagd naar hun huidige situatie qua startleeftijd, de gemiddelde daadwerkelijke startleeftijd en wat volgens hen de ideale startleeftijd is. De huidige startleeftijd ligt op 4 of 5 jaar. Gemiddeld gezien geven de zwemlesaanbieders aan dat kinderen starten met 5 jaar. Ook de ideale startleeftijd ligt volgens het merendeel van de zwemlesaanbieders op 5 jaar. De startleeftijd en de ideale startleeftijd wijken dus van elkaar af met 1 jaar. Echter, in de praktijk blijkt al dat de

gemiddelde startleeftijd hoger ligt op (5 jaar). Dit verschilt dus niet met de ideale startleeftijd. In dit onderzoek zijn gemiddelden weergegeven, dit betekent dat bij zwemlesaanbieders nog wel een discrepantie kan zijn in de huidige gemiddelde startleeftijd en de ideale startleeftijd. De mening van zwemlesaanbieders over de stelling *Kinderen beginnen in Nederland te jong met zwemles* loopt ook sterk uiteen.

Discussie instroom en voortgang zwemles

Zwemlesaanbieders is gevraagd hun mening te geven over verschillende zaken die te maken hebben met zwemveiligheid. Wat betreft het niveau van de kinderen bij aanvang van de zwemles verschillen de meningen van de zwemlesaanbieders sterk. Er kan niet worden geconcludeerd dat alle zwemlesaanbieders vinden dat kinderen een lager zwemvaardigheidsniveau hebben dan vroeger. Wel is er een zorg dat kinderen na het behalen van het zwemdiploma te weinig oefenen en te weinig zwemmen. Wat betreft zwemlessen met een lange lesduur/turbozwemmen is het merendeel van de zwemlesaanbieders van mening dat een kortere lesduur van meerdere keren per week beter aansluit bij de mogelijkheden van kinderen dan één lange lesduur per week.

Toekomst

De toekomstverwachtingen van de zwemlesaanbieders zijn over het algemeen positief. Het merendeel van de aanbieders ziet de toekomst met vertrouwen tegemoet (gemiddeld 71 procent). Wel zijn er twijfels en zorgen te zien. Dit zijn met name de kosten voor de zwemles in de vorm van gemeentelijke subsidies die niet vaststaan. Ook zijn er zorgen over het vinden van geschikt personeel/vrijwilligers. De meeste twijfels en zorgen leven bij de verenigingen die zwemles aanbieden.

Overige thema's

In het voorgaande zijn enkele thema's binnen dit onderzoek verder uitgelicht om een beeld te geven van de verschillende discussies die binnen de zwembadbranche spelen. Dit zijn niet de enige onderwerpen die in deze rapportage aan bod zijn gekomen. Hoofdstuk 2 geeft bijvoorbeeld meer inzicht in de huidige wet- en regelgeving omtrent het geven van zwemles. Verder is in hoofdstuk 3 nog gekeken naar de samenwerking tussen verschillende zwemlesaanbieders die in dezelfde accommodatie zwemles geven. In hoofdstuk 4, bij kenmerken van de zwemles, is onder andere nog inzicht gegeven in de verschillende diplomalijnen, groeps grootte en het gebruik van leerlingvolgsystemen. Tot slot is in hoofdstuk 5 ingegaan op de opinie van zwemlesaanbieders over zwemveiligheid, zwemles en contact met ouders.

Met deze rapportage is een beeld gegeven van de huidige discussies binnen de zwembadbranche, de huidige situatie van zwemles en de opinie van zwemlesaanbieders op verschillende punten. Deze rapportage is een momentopname van een meting in het voorjaar 2017. Het is van belang om deze meting te blijven doen, zodat de ontwikkelingen op het gebied van zwemles door de jaren heen zichtbaar kunnen worden.

Referenties

American Academy of Pediatrics, Committee on Sports Medicine and Fitness (2001).

Organized sports for children and preadolescents. *Pediatrics*, 107, 1459-1462.

Collard, D.C.M. (2010). *iPlay-study: Development and evaluation of a school-based physical activity-related injury prevention programme*. Amsterdam: VU.

EenVandaag (12 juli 2017). *Zorgen bij bond over turbozwemlessen*. Gezien op:

http://binnenland.eenvandaag.nl/tv-items/75337/zorgen_bij_bond_over_turbozwemlessen.

Floor, C. (2016). *Schoolzwemmen 2016. Factsheet 2016/11*. Utrecht: Mulier Instituut.

Floor, C. (2017). *Schoolzwemmen. Perspectief gemeenten 2016. Factsheet 2017/1*. Utrecht: Mulier Instituut.

Hart van Nederland (12 juli 2017). *Zwembond heeft grote zorgen over turbozwemlessen*. Gezien op:

<http://www.hartvannederland.nl/nieuws/2017/zwembond-heeft-grote-zorgen-turbozwemlessen/>.

Jeugdsportfonds (z.j.). *Gemeenten*. Gezien op: <https://www.jeugdsportfonds.nl/gemeenten/>.

RTLnieuws (3 juni 2017). *Zwemles voor 4-jarige kinderen gebruikelijk, maar heeft weinig nut*. Gezien

op: <https://www.rtlnieuws.nl/buurtfacts/onderwijs/zwemles-voor-4-jarige-kinderen-gebruikelijk-maar-heeft-weinig-nut>.

Van der Werff, H. & Van Es, V. (2016). *Zwemlesaanbod 2015 - cijfers en ervaringen van zwemlesaanbieders*. Utrecht: Mulier Instituut.

Volkscrant (17 juli 2017). *In twee weken veilig leren zwemmen, dat dat echt?* Gezien op:

<https://www.volkscrant.nl/magazine/in-twee-weken-veilig-leren-zwemmen-kan-dat-echt-a4506361/>.

Wisse, E. & Elling, A. & Van den Dool, R. (2009). *Ik wil wel dat mijn kind leert zwemmen*. Utrecht: Mulier Instituut.

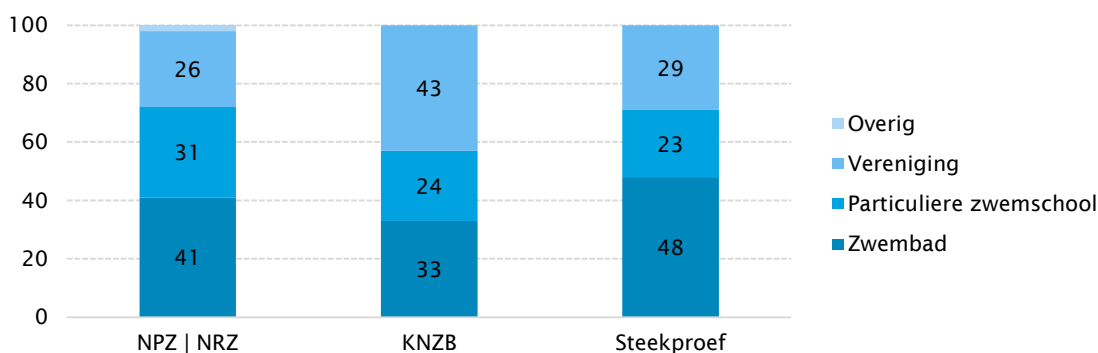
Zwembadbranche (2016). *Nationale Onderzoek zwemouders*. Tijdschrift zwembadbranche uitgifte september 2016.

Zwembadbranche (2017). *Inventarisatie zwemdiploma's*. Tijdschrift zwembadbranche uitgifte april 2017.

Bijlage 1. Onderzoeksverantwoording

De online enquête die voor dit onderzoek is gebruikt, is uitgezet onder 1256 zwemlesaanbieders, waarvan 372 zwemlesaanbieders deze (bijna) volledig hebben ingevuld. Dit komt neer op een respons van bijna 30 procent. Voor dit type onderzoek is een respons van 30 procent aan de lage kant, het is daarom van belang om goed te kijken of de respons overeenkomt met de populatie. In figuur 2.1 is een overzicht gemaakt van de populaties van NPZ|NRZ en de KNZB met daarnaast de uitkomsten uit de steekproef. In de steekproef is een oververtegenwoordiging te zien van de zwembaden. De particuliere zwemscholen hebben juist wat minder vaak aan het onderzoek deelgenomen. Wat betreft de verenigingen geeft de steekproef een realistisch beeld weer; dit lijkt niet direct het geval in het figuur, maar de populatie van de KNZB is kleiner dan de populatie van NPZ|NRZ.

Figuur 2.1 Type zwemlesaanbieder (in procenten)

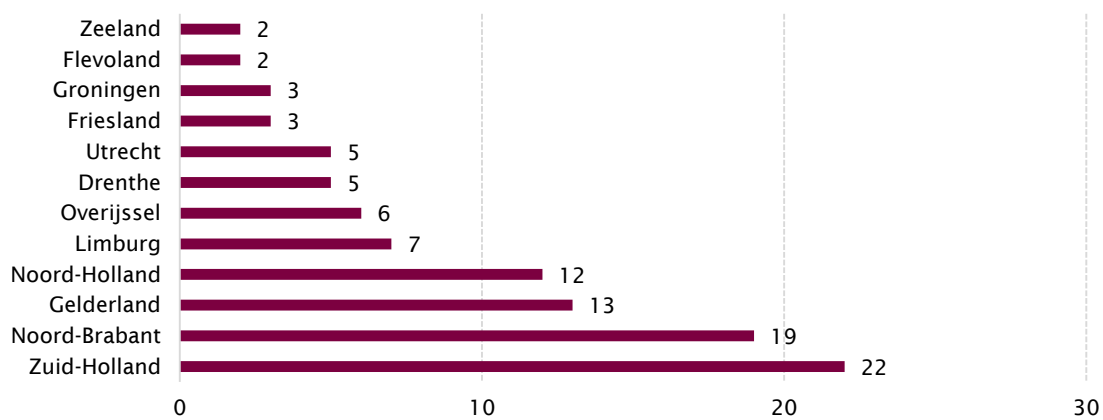

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017).

De eerste vraag van de vragenlijst ging in op de functie van de respondent. In de uitnodigingsbrief is gevraagd of een coördinator zwemles of een (hoofd)zwemlesgever de vragenlijst wilde vullen. De grootste respons kwam dan ook van de coördinatoren zwemles (58%). Vanuit de zwemlesgevers was dit 12 procent. Daarnaast was er 12 procent respons vanuit bestuursleden en een relatief grote categorie van 19 procent 'anders'. Deze categorie bestaat met name uit personen die aangeven eigenaar te zijn. Zij geven ook vaak aan meerdere functies te hebben binnen de organisatie.

De standplaats van de zwemlesaanbieders is in beeld gebracht op basis van de provincie waarin deze aanbieder gevestigd is (figuur 2.3). Een groot deel van de respons kwam uit Zuid-Holland en Noord-Brabant, dit zijn ook de provincies waar de meeste zwemlesaanbieders zijn gevestigd (Van der Werff & Breedveld, 2013). De respons uit Noord-Holland en Limburg valt in dit opzicht wat tegen. In deze provincies zijn in vergelijking relatief veel zwemlesaanbieders gevestigd en is de respons op deze vragenlijst wat lager.

Figuur 2.3 Provincie waarin de zwemlesaanbieder gevestigd is (in procenten, van totale respons, n=372)

Bron: Mulier Instituut, 2017 (Enquête zwemlesaanbieders 2017).

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl